

Att arbeta med tolk

Aline Braun

Leg psykolog, leg psykoterapeut

Kris- och Traumacentrum, Stockholm

Förutsättningar - rättigheter

HSL:

- god vård för hela befolkningen
- individuellt anpassad information om sitt hälsotillstånd

Förvaltningslagen:

- om ej behärskar svenska: rättighet i kontakt med myndigheter och offentlig service

Patientlagen:

- information ska anpassas till ålder, mognad, erfarenhet, språkliga bakgrund

se även:

<http://transkulturelltcentrum.se/utbildning-och-netverk/flykt-exil-och-trauma/referenser-och-litteratur>

Förutsättning – god tolksed

God tolksed:

- neutral
- opartisk
- Tystnadsplikt
- återge i jag-form
- ”intet förtiga, tillägga eller förändra”
- ”... budskapet med alla dess nyanser återges så korrekt som möjligt på det andra språket”
- ”.... termer och uttryck så långt som möjligt återges på motsvarande sätt”.
- ej sammanfatta eller kommentera

Källa: ”God tolksed, Vägledning för auktoriserade tolkar” utgiven av kammarkollegiet

se även:

<http://transkulturelltcentrum.se/utbildning-och-natverk/flykt-exil-och-trauma/referenser-och-litteratur>

God tolksed; exempel på paragrafer

- **17 §:** En auktoriserad tolk ska, innan denna åtar sig eller fullföljer ett uppdrag, noggrant överväga om denna är lämplig att utföra uppdraget. Tolken ska avsäga sig uppdraget om denna inte är kompetent att utföra det på ett tillfredsställande sätt eller om denna av annan anledning är olämplig för uppdraget.
- **19 §:** Under tolkningen ska en auktoriserad tolk återge all information så exakt som möjligt.
- **20 §:** När en auktoriserad tolk utför ett tolkuppdrag får denna inte ge uttryck för sina åsikter och värderingar eller på annat sätt låta dem påverka tolkningen.
- **21 §:** När en auktoriserad tolk utför ett tolkuppdrag får denna inte företräda den ena parten inför den andra. Denna får under tolkningen inte utföra någon annan uppgift än att tolka.

Förutsättningar – utbildade tolkar

Olika utbildningsanordnare:

- auktoriserad av kammarkollegiet?
- specialistutbildad?

Tolkbrist:

- nationell register: <http://www.kammarkollegiet.se/interpreter/sv/search>
- sökning 2016-09-28:
- 150 sjukvårdsauktoriserade tolkar i Sverige

se även:

<http://transkulturelltcentrum.se/utbildning-och-natverk/flykt-exil-och-trauma/referenser-och-litteratur>

Allt är inte tolkens fel ...

- olika sätt att uttrycka psykisk ohälsa
- ord eller uttryck är inte alltid direkt översättningsbara

se även:

<http://transkulturelltcentrum.se/utbildning-och-natverk/flykt-exil-och-trauma/referenser-och-litteratur>

Tolkarnas erfarenheter; före tolkningen

- **om möjligt; låt tolken inte vänta i samma väntrum**
 - pat ställer frågor om vårdenheten, -personalen, pat berättar om sina problem redan i väntrummet, pat önskar hjälp med översättningar, telefonsamtal, etc, då han/hon vet att det kommer att finnas en tolk, etc
- **när tolken kommer, finns anhöriga med som "hjälper till" med tolkningen**
 - tolken hör att anhöriga förminskar resp förstorar symptom, problematik (utifrån anhöriges bedömning?)
 - tolken gör att anhörig tolkar felaktig eller inte kan facktermerna eller ger egna förklaringar för det vårdpersonalen säger
 - vid en senare tolkning framkommer att pat inte kunde säga allt, då anhöriga var med
- **helst samma tolk över tid vid känsliga ämnen, tex terapier inom psykiatri, BUP**
 - svårtolkad om tolken inte har sammanhanget
 - olika termer används av olika tolkar, tex gällande metaforer, ordspråk

Tolkarnas erfarenheter; under tolkningen

- **låt tolken talar till punkt**
 - patienten ställer flera frågor eller frågar en fråga i början av tolkningssekvensen och vårdpersonal börjar svara eller kommentera innan tolken hunnit tolka klart
- **pat kan svenska någorlunda men inte tillräckligt för att kunna föra samtalet på svenska** och pat använder den svenskan han/hon kan, tolken tolkar resterande
 - problemet är att pat kan missförstå det som sägs på svenska, tolken får ansvaret för att ha tolkat fel när det framkommer, pat "låtsas" förstå mer än den gör
 - hjälpsamt om vårdpersonalen bestämmer samtalsspråket
- **"Du vet vad vi vill säga, kan du förklara?"**
 - tolken har kanske tolkat på samma enhet många gånger, men olika personer förklarar olik; det är inte tolkens ansvar att förklara

Tolkarnas erfarenheter; under samtalet

- **vårdpersonal borde inte lämna papper/frågeformulär och sedan lämna rummet**
 - tolkning är ett trepartssamtal!
 - ska tolken svara på frågor? tex 2 timmar sömn: är det mycket lite eller lite? olika tolkar tolkar olik.
- **helst: ge en sammanfattning på slutet ang medicinordination, remisskrivande, kallelse etc.**
 - annars frågor pat tolken så fort de lämnat rummet

Tolkarnas erfarenheter; inte tolkningsbar?

- **enl. tolkutbildningen**

- tolkar ord för ord från hemspråket, ansvaret ligger på vårdpersonal att frågar efter vid oklarheter
- ordspråket finns inte; tolken påpekar det och ber pat resp vårdpersonal att formulera om, efteråt tolkas detta åt den andra parten

Mina erfarenheter

- tolken uppskattar om vårdpersonalen anvisar hans/hennes plats (trots de regler tolken lärt sig i utbildningen)
- be pat att sammanfatta då och då för att se om pat har uppfattat rätt
- utgår ifrån att samtalet får ett naturligt "flow" om tolkningen är bra
- vid specifika terapier, metoder (tex EMDR, DBT); boka tolken en timme utan pat och förklara modellen, diskutera termer, etc

**Era erfarenheter, frågor,
kommentarer?**